

Neugasen plamen ustvarjanja

(Nadaljevanje s 1. strani)

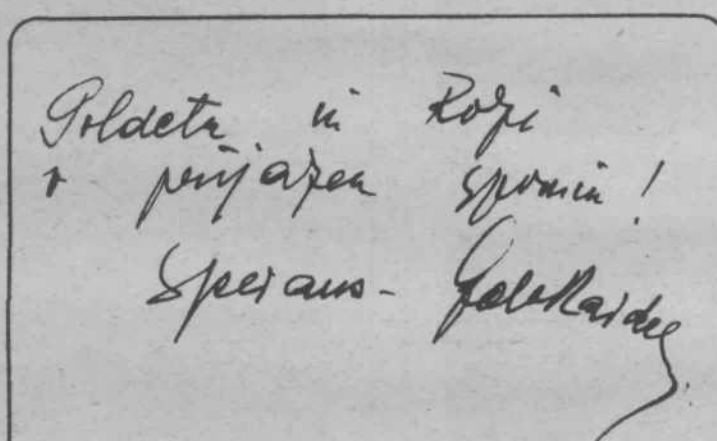
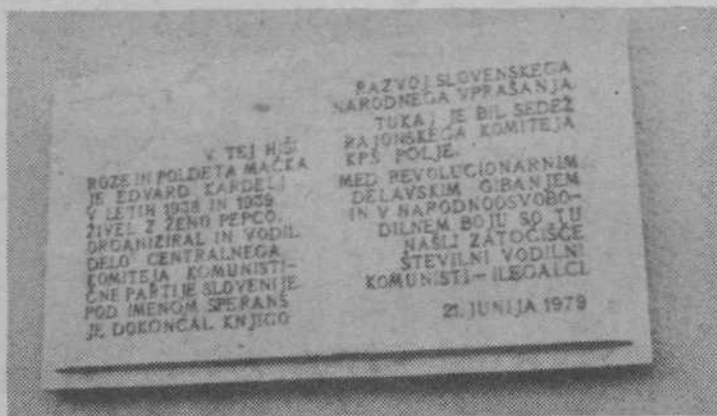
Slovenska usoda se tokrat ni več kovala brez Slovencev in proti njihovi volji. Slovenski narod v večini ni hotel biti orodje reakcije; to sramotnost je bil pripravljen nositi samo majhen del izdajalcev. Izkušnje iz zgodovine so nam bile, kakor nam je Sperans polagal na srce, dovolj prepričljiv nauk pri usmerjanju našega boja.

»Slovenski narodni boj,« je pisal Sperans, »bo torej uspešen samo tedaj, če bo ostal zvest idealom napredka, svobode, človečnosti, miru in človeka vrednega življenja, ki jih je človeštvo dvigalo na svoje zastave v svojih najtežjih časih in bojih.«

S to knjigo nam je Kardelj odprl pogled v srce družbe, v kateri živimo. V resnici je knjiga široko razmaknila meje misli, široko je pomagala utirati pota mobilizaciji vseh naprednih sil v boju za obstoj slovenskega naroda in za uresničitev zgodovinske možnosti njegove revolucionarne družbene preobrazbe. Z njo so komunisti izoblikovali močan in širok subjektivni dejavnik narodnoosvobodilnega boja in revolucije, v katerem so bile vse napredne sile slovenskega naroda in kjer je imela komunistična partija z jasnimi programom ter učinkovito akcijo in organizacijo povsem zaslužen vodilni vlogi.

Sperans pa ni samo zgodovina, saj prehaja preko mnogih Kardeljevih teoretičnih in revolucionarnih dejanj v današnji čas in sega daleč v prihodnost. Nedo dolgo pred smrtjo nam je zapustil drugo znamenito knjigo, ki jo, ne da bi se bali očitka patetičnosti, upravičeno štejemo za smerno kazalo našega prihodnjega razvoja; pa ne samo mi, Slovenci, temveč vsi jugoslovanski narodi, aktualna pa je tudi v širšem svetu. Speransov »Razvoj« in Kardeljeve »Smeri« sta, ne da bi podcenjevala druga njegova dela, kot je Svobodno združenje del, Socializem in vojna, Protislovja družbene lastnine itd., mejnika, ki sta trdnost v razvoju slovenske in jugoslovanske družbe. Med njima pa je razpet širok in trden most, ki ga sestavljajo naša revolucija, naš narodnoosvobodilni, partizanski boj in naš uspešen boj proti socialistični samoupravni razvoju, kjer ni enega kamna, ki ne bi bil tako ali drugače povezan z ustvarjalno mislijo in delom Edvarda Kardelja. Pri tem delu je naposled izgorel, čeprav je do konca svojega življenja s svojim ustvarjalnim zanosom dokazoval, da velika srca in duhovi nikoli ne preminejo. V njegovi notranjosti je bil neugasen plamen, ki je do konca budil v njem voljo do življenja in ustvarjanja.

V knjigi o smereh našega razvoja je Edvard Kardelj zapisal nekako takole: Če hočemo, da se bo delavski razred uspešno samoupravno konstituiral v združenem delu in tako integriran postal vodilna družbena sila z določujočo pozicijo v družbeni produkciji in v družbi sploh, mora dobro funkcionirati ves naš politični sistem s socialističnimi subjektivnimi silami vred in tudi država kot instru-

● Speransov faksimile

V prejšnji naši številki smo zvedeli za izvod Speransa s posvetilom Poldetu in Rogi Maček iz leta 1939, ki ga ga hrani Polde Maček ml. Ljubezno nam ga je odstopil za objavo našim bralcem. Lepa hvala. Naj pa opozorimo na podpis: Najbrž gre za redek primer, da je Edvard Kardelj takoj ob izidu svoje knjige Razvoj slovenskega narodnega vprašanja svojemu pravemu imenu dodal tudi psevdonim.

AM

ment samoupravljanja. Događevanje in praktično funkcioniranje sistema je ključno vprašanje, od katerega je usodno odvisna naša prihodnost in zgled naših izkušenj v svetu. Lahko bi rekli, da nam je Kardelj s tem opozorilom zapustil nadvse pomemben političen testament, na katerega ni treba verbalno prisegati, ampak je treba po njem neumorno delati in ustvarjati.

Tako se torej gradi kontinuiteta do današnjega in v jutrišnji dan, korenine boja pa so se spletale tudi v hiši, ki nosi to spominsko ploščo.

Lahko bi naštevali še druge pomembne dogodke, ki so neposredno ali posredno povezani s to hišo. V času, ko so se tu shajali vodilni komunisti — tu je bilo osem mesecev ilegalno bivališče enega izmed vodilnih komunistov, Ivana Mačka-Matič — je že dajal svoje sadove ustanovni kongres KPS na Cebinah, ki ga je po dogovoru s tovaršim Titom vsebinsko zasnoval Edvard Kardelj. Pomembna je dialektika spoznanja, po kateri so se partijske organizacije na Slovenskem mogle krepiti, razvijati in usposabljalati za boj v ozračju nove, Titove politične smeri. In dru-

gače: tudi KPJ je morala okrepiti partijske organizacije pri vseh narodnih in v vseh pokrajinah Jugoslavije, če je hotela pravilno razumeti nacionalno vprašanje, etično-kulturne, ekonomske, politične in druge posebnosti celotne strukture jugoslovanske družbe. V tem smislu je bilo prvo srečanje dveh velikih revolucionarjev, Tita in Kardelja, leta 1934 v Ljubljani usodno, ker je postavilo trden temelj njunega 45 let trajajočega sodelovanja. Tako so se pomembno spodbujali in oplajali procesi, ki sta jim v Sloveniji in v vsej Jugoslaviji, pa tudi v mednarodnem delavskem gibanju in v mednarodnih odnosih, dajala pečat Titova in Kardeljeva misel in delo kot zavestno načrtovanje in uresničevanje pomembnega revolucionarnega dogajanja.

Vse, kar se je dogajalo v tej hiši, je presegalo okvir tedanje občine Polje. Toda ne gre podcenjevati dejstva, da je tu utripalo delavsko središče in zavestno kmečko okolje. Kardelj se je po pričevanjih večkrat sestal s komunisti tega območja in iz Saturnusa. Lahko bi rekli, da je imel prav v Polju in Mostah priložnost, da je sodeloval z delavci in kmeti pri organiziranem delovanju. V tej občini so večkrat našli varno zatočišče pred policijskim pregoni tudi Miha Marinko, Franc Leskošek, Tone Tomšič in drugi. Tu se je nekaj časa mudil tudi član politbiroja KP Češke Antonin Šverma in s Kardeljem se je sešlo tudi nekaj vidnih italijanskih komunistov. Sem je prihajal Boris Kidrič. V tej občini je bilo več pomembnih sestankov vseh slovenskega pomena, kar je bil samo dokaz, da je tukajšnje ljudstvo partijo močno podpiralo. Edvard Kar-

delj je v knjigi vtisov na prvi razstavi narodnoosvobodilnega boja v tednji občini Polje izrazil priznanje z besedami:

»Malokatera občina je dala tako velik prispevek v narodnoosvobodilnem boju in toliko žrttev za našo skupno stvar, kot občina Polje.«

Naj omenimo še dogodek, povezan z imeni Pepce Kardeljeve in Angele Ocepke. Ko so ju odpeljali v zloglasno taborišče v Bileci, je prišlo do silovitih demonstracij na zaloški železniški postaji proti členu 12/a, ki je kot dodatek k zakonu o zaščiti države pomenil zeleno luč za uvajanje fašističnih metod v Jugoslaviji. Policisti so morali zbežati. Kasneje so se maščevali z ostrimi ukrepi proti demonstrantom, saj so kaznovali kakih 80 ljudi. Toda to ni zaustavilo protestnega gibanja, ki se je razširilo po vsej Jugoslaviji. Pepca in Angela sta dobivali bodrilna pisma, med katerimi je bilo tudi pismo iz Saturnusa, kjer so imeli Pepco kot komunistko in bojovnico za pravično delavsko stvar za svojo. Nadvse zanimivo je Kardeljevo pismo iz teh časov, v katerem piše svoji življenjski družici in zvesti pomočnici ter soborki Pepci med drugim tudi naslednje:

»Čestitam Ti k temu bojovnemu prazniku in Ti ob tej priliki voščim, da bi bilo to leto za naprej zate prijetnejše in uspešnejše, kakor je bilo doslej. Zlasti pa želim, da bi čimprej svobodna sedla na vlak in se pripeljala k meni. Kdo ve, kam naju bodo še metali razburkani valovi naše nemirne in obnem velike dobe. Na prvi maj pregledujejo mlade sile svoje moči in sposobnosti. V maju vzbrste popki in se umaknejo zadnji sledovi, zadnji ostanki starega leta. Zato tudi mlade delavske sile ta dan pregledujejo svojo moč, da bi se v sebi ohranile za bodočnost. Naj Te ta dan še bolj ohrabri in Ti še bolj poglubi zavest, da si s svojo žrtvijo in s svojo zvestobo delavski stvari prenela biti pasivna kapljica v morju, s katero se svojevotno igrajo viharji — namreč si postala zavestni tvorec, ki po svojih močeh prinaša svoj delež, da bi bilo jutri lepše in srečnejše ljudem na zemlji...«

Naj tudi mi te čudovite Kardeljeve besede, ki so bile namenjene vsem internancem v Bileci, uporabimo kot najlepše priznanje tovarišici Pepci, vsem Mačkovim, posebej Rogi in pokojnemu Poldetu, in tudi vsem tistim, ki so v teh krajih zvesto čuvali štab naše revolucije. Vsega občudovanja je vredno, da so komunisti v Polju v okviru Delavsko-kmečke zveze ustvarili široko ljudsko frontno gibanje, ki se je v najusodnejših dneh naše zgodovine prelilo v Osvobodilno fronto in narodnoosvobodilni boj ter zajelo vse, razen peščice klerofašistov, kasnejših klavcev na Urhu. Vse priznanje gre tudi delavskemu središču Ljubljana Moste, ki je kot vsa Ljubljana pokazalo neizmeren heroizem in visoko delavsko zavest v vseh obdobjih naše revolucije.

Občani se bodo najlepše oddolžili spominu Edvarda Kardelja, če bodo zvesto sledili njegovi misli, po kateri Ljubljana ne more uspešno napredovati brez hitrejšega razvoja materialne baze, to je industrije in vsega tistega, kar je produktivno delo. To kljupak ni odvisno samo od spontanega dejavnosti organizacij združenega dela, temveč predvsem od jasne usmerjenosti subjektivnih sil z zvezo komunistov, vključno z znanostjo.

Krajanom krajevnih skupnosti Zadorova-Sneberje, ki dosegajo v svojem razvoju lepe uspehe, čestitam k 22. juniju — krajevemu prazniku!

● IZ ALBUMA NAŠIH SREČANJ Z EDVARDOM KARDELJEM

V sproščnem pogovoru z delovnimi tovariši pred občinsko proslavo 26. aprila 1975 v dvorani na Kodeljevem. (Foto: arhiv Nsk)

● RK V AKCIJI NIČ NAS NE SME PRESENETITI

Več kot uspešen preizkus

Teden solidarnosti ni stalna naloga Rdečega križa le zato, ker je predpisan z zakonom, temveč predvsem zaradi razvijanja socialistične solidarnosti delovnih ljudi in občanov. Ta solidarnost, ki smo jo dokazali v preteklosti že ob mnogih priložnostih, je prišla posebno do izraza ob raznih elementarnih nesrečah, to je ob potresih v Skopju, na Kozjanskem, v Posočju in Črnogorskem Primorju. V tem tednu, ki smo ga letos prvikrat praznovali v skladu z lani sprejetim družbenim dogovorom o oblikovanju sredstev solidarnosti narodov in narodnosti Jugoslavije od 1. do 7. junija, je Rdeči križ Slovenije skupaj z vsemi občinskimi in krajevnimi organizacijami že dvanajstič organiziral akcijo zbiranja oblačil, obutve in posteljnine. Akcija je bila v začetku namenjena predvsem pripravi zaloga za takojšnjo pomoč ob naravnih in drugih nesrečah, letos pa smo zbirali tudi oblačila, ki niso več za nošenje, tekstilna industrija pa bi jih lahko uporabila kot surovine. Obenem pa je bila ta akcija praktičen preizkus delovanja organizacije Rdečega križa ob izrednih prilikah in se je tako vključila tudi v akcijo Nič nas ne sme presenetiti.

Se vedno pa gre velik odstotek tako zbranega materiala tudi za pomoč socialno ogroženim družinam, otrokom, duševno in telesno prizadetim osebam, bolnikom in njihovim družinam, alkoholikom, socialnim podpirancem in podobno. Morda so v Sloveniji res še potrebe po take vrsti pomoči in nima še vsakdo življenjskega minimuma. Toda že večkrat smo zapisali in dejali, da je tak način reševanja težav posameznika ali družine nesprejemljiv za našo humano socialistično družbo. Namen je sicer dober, a kaj, ko pustijo grenak priokus pri tistih, ki so bili take pomoči deležni.

V naši občini je akcija zbiranja oblačil lepo uspela. Zbrali smo 16 ton različnega materiala, za kar ima zasluge tudi mladina iz osnovnih šol in gimnazija Moste, ki je prizadevno raznesla in obvestila o akciji po vseh krajevnih skupnostih. Posebno pa so se izkazale delovne organizacije Saturnus, Velana, Sap, Kolinska, Javna skladišča in Totra, ki so brezplačno prepeljele zbrani material iz krajevnih skupnosti na skupna zbirna mesta. Naj še omenimo, da bomo ta material poslali občini Ilirska Bistrica.

D. J.

● Mladi gasilci so tekmovali

Tudi letos je štab operative naše OGZ razpisal pionirsko gasilsko tekmovalje. Posvečeno pa je bilo letošnjim jubilejem in 30-letnici GD Slape-Polje.

V lepem sončnem vremenu so se zbrali pionirji — gasilci obeh spolov na športnem igrišču v Polju. Pionirji v skupini A so tekmovali v dveh disciplinah, in to v vajah z brenčajo in vajah s hidrantom, pionirji v skupini B pa v vajah z motorno brizgalko 3001 in v štafetnem teku s premagovanjem preprek. GD Smartno se je tekmovala udeležilo z dvema desetinkama, vseh nastopajočih desetina pa je bilo devet.

Skupina A — mešano	
1. Zg. Kašelj	224,5 točk
2. Slape-Polje	213,5 točk
3. Zadorova-Sneberje	201,5 točk
4. Senožeti	148,5 točk

Skupina B — čisto	
1. Sostro	193,0 točk
2. Zalog II	168,0 točk

Skupina B — mešano	
1. Dolško	108,0 točk

Fovelnik naše OGZ Ivan Trkov pa je razglasil rezultate in podelil pokale.

IVAN KOS

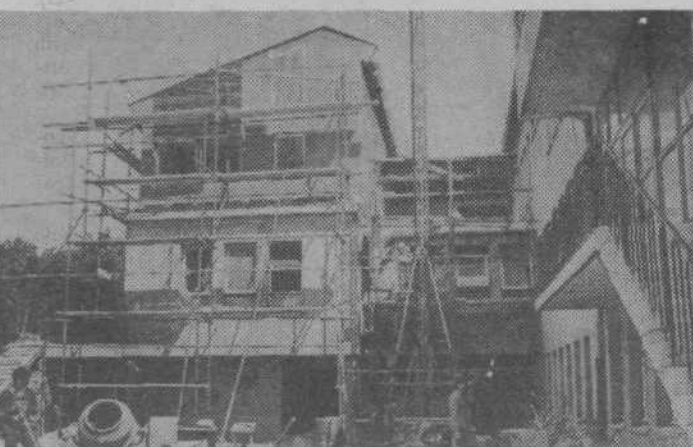
● DELAVCEM, ZAPOSLENIM PRI ZASEBNIH DELODAJALCIH V OBČINI MOSTE-POLJE

OBVESTILO

Sklad za dopolnilno izobraževanje delavcev v zasebnem sektorju organizira obiske 27. mednarodnega poletnega festivala v Ljubljani od 20. junija do 30. avgusta v Križankah.

Vsak delavec ima pravico do dveh vstopnic za vsako predstavo. Dobite jih pri skladu za dopolnilno izobraževanje, Dalmatinova 4, Ljubljana.

FRANJO VINKO

● Septembra nared

Gradnja prizidka zdravstvenega doma v Mostah napreduje, vendar je do sedaj v zaostanku za tri mesece. Vzroki so deloma tehnične narave, pa tudi letošnja huda zima je prispevala svoje. Po zdajšnjih predvidenjih naj bi v teh dneh gradbeno podjetje Ingrad predalo poslopje Samolaborju in Sloveniji lesu, ki bosta poskrbela za notranjo opremo prostorov. Tehnični prevzem bo predvidoma prve dni avgusta in pričakujejo, da bo delo v novih prostorih steklo v začetku septembra. (Besedilo in slika: D. J.)

● ZVEZA SINDIKATOV V KRAJEVNI SKUPNOSTI

Najprej koordinacijski odbori

Osnovna organizacija zveze sindikatov mora biti organizirano prisotna v krajevni skupnosti, smo zapisali v sklepih zadnjega kongresa zveze sindikatov Slovenije. Delegati osnovnih organizacij zveze sindikatov se v samoupravno življenje krajevnih skupnosti vključujejo v krajevni konferenci SZDL. Tozdr pa delegirajo prek samoupravnih odborov svoje delegate v skupščino KS. Tako so delavci, organizirani v zveze sindikatov, neposredno vključeni v krajevno samoupravo, kjer skupaj z drugimi občani razpravljajo in odločajo o najpomembnejših problemih, ki zadevajo tako prebivalce krajevnih skupnosti kot tudi tiste, ki v njej združujejo svoje delo.

Težave pri sporazumevanju in včasih tudi nerazumevanju s strani delovnih ljudi za potrebe krajevnih skupnosti — včasih pa tudi želje krajevnih skupnosti, ki ne izhajajo iz realnih materialnih možnosti zdru-

ženega dela — nam kažejo, da mora samoupravno urejanje zadev in uresničevanje neposrednih interesov delovnih ljudi in občanov v KS postati hitrejši in učinkovitejši.

Za dosego tega cilja je vsakej potrebno zagotoviti čimvečjo povezanost med krajevno skupnostjo in združenim delom v njej. Še zlasti je to pomembno v obdobju, ko pripravljamo planske dokumente za naslednje srednjeročno obdobje v KS kot v organizacijah združenega dela. To je lahko tudi pogoj za zagotavljanje materialnih možnosti in trajnih finančnih osnov za delo in razvoj KS. Tako bodo lahko vzpostavljeni pravi družbeno-ekonomski odnosi.

Da pa bi dosegli to povezanost, morajo občinski svet zveze sindikatov in osnovne organizacije zveze sindikatov vzpostaviti najustreznejše oblike organiziranosti in razvijati take metode in oblike delovanja zveze sindikatov v KS. Ki bodo zagotavljale prisotnost in aktivnost delavcev pri reševanju zadev na ob-

močju krajevnih skupnosti, kjer delajo, oziroma živijo.

Zato bodo delovne organizacije zveze sindikatov ustanovile koordinacijske odbore kot obliko in metodo dela v vseh tistih KS, kjer obstajajo za to potrebe in možnosti. V te odbore se bodo povezovale osnovne organizacije ZS, katerih člani prebivajo oziroma delajo na območju krajevnih skupnosti. Naloga koordinacijskih odborov bo predvsem ta, da bodo probleme in interese občanov v KS obravnavale osnovne organizacije ZS, ki se povezujejo v ta odbor, in jih tudi usklajevale.

Glede na neenakomerno zastopanje organizacij združenega dela v posamezni KS bo teba v najkrajšem času ustanoviti koordinacijske odbore v naslednji krajevni skupnosti:

KS Zelena jama	47 osnovnih organizacij zveze sindikatov
KS Nove Jarše	34 osnovnih organizacij zveze sindikatov
KS Moste	23 osnovnih organizacij zveze sindikatov
KS Zalog	15 osnovnih organizacij zveze sindikatov
KS Štepanjsko naselje	5 osnovnih organizacij zveze sindikatov

V prvi fazi bomo ustanovili koordinacijske odbore le v tistih KS, v katerih je večje število osnovnih organizacij zveze sindikatov.

Pri tem pa bo treba — glede na število osnovnih organizacij zveze sindikatov — za vse druge KS poiskati ustrezne oblike povezovanja le-teh v koordinacijske odbore. Organi občinske organizacije zveze sindikatov bodo vsakej kot spodbujali, usmerjali in spremljali delo teh odborov, še zlasti pa bodo morali ob pomoči KS nuditi osnovnim organizacijam ZS pri ustanavljanju koordinacijskih odborov vso potrebno pomoč.

JOŽE LOSKOVŠEK